

Oostduinkerke Ventweg N34

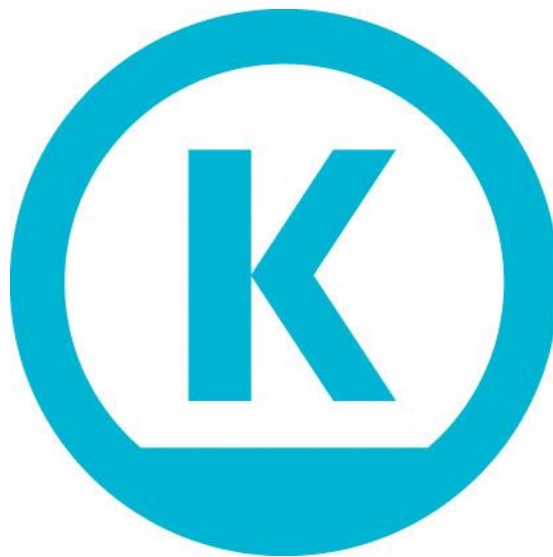
Gemeente Koksijde, Prov. West-Vlaanderen

ARCHEOLOGIENOTA met beperkte samenstelling –
VERSLAG VAN RESULTATEN (ID 14795)

Projectcode: 2020C68

Datum: april 2020

Auteurs: Kaat Vandoorne, Alexander Lehouck

Archeologienota met beperkte samenstelling

OOSTDUINKERKE Ventweg N34 (gemeente Koksijde, prov. West-Vlaanderen)

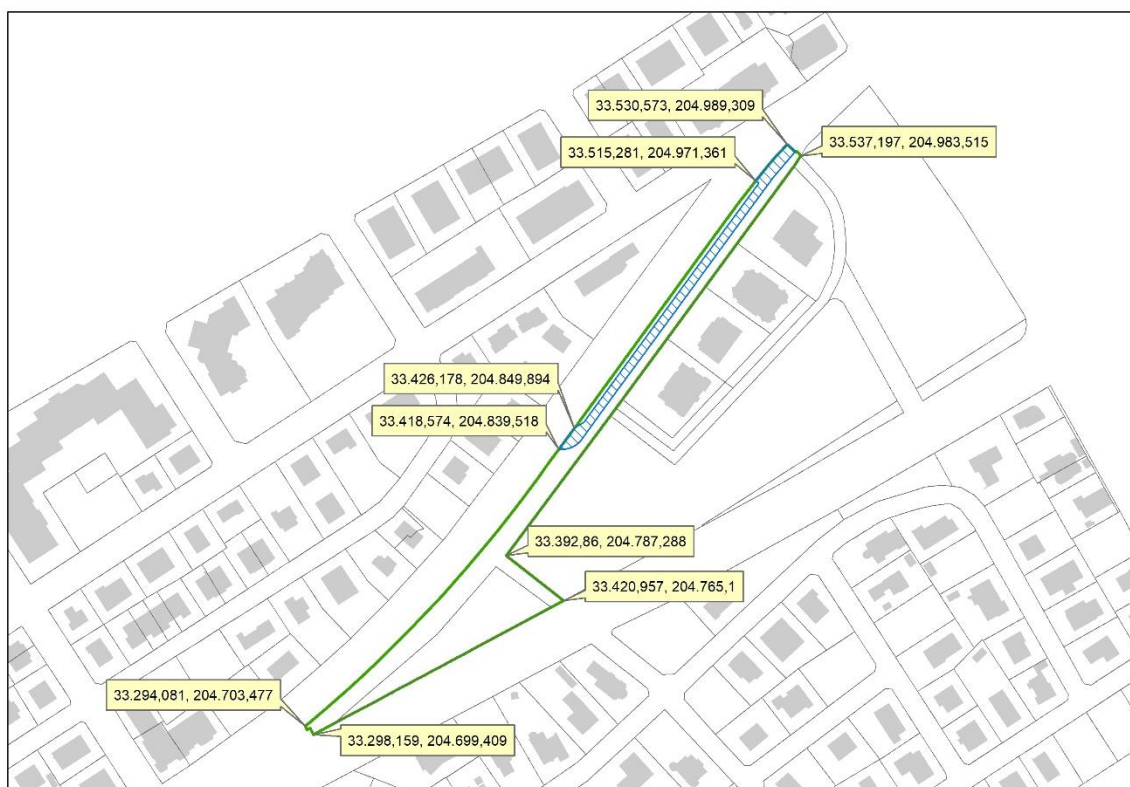
Deel 1: Resultaten bureauonderzoek	3
1 Beschrijvend gedeelte	3
1.1 Administratieve gegevens	3
1.2 Wettelijke kader	6
1.3 Onderzoekskader	6
1.4 Archeologisch potentieel	7
2 Assessmentrapport	8
2.1 Doorslaggevende aspecten voor beperkte samenstelling	8
2.2 Argument 1: geen archeologisch erfgoed aanwezig	9
2.3 Argument 2: verstoring van het terrein	12
2.5 Samenvatting	17
3 Bibliografie	18
4 Bijlagen	18
5 Lijst van figuren	18

Deel 1: Resultaten bureauonderzoek

1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2020C68	
ID-code:	14795	
Wettelijk Depot:		
Erkend archeoloog	Naam:	Alexander Lehouck
	Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2015/00040
Onderzoek:	Type onderzoek:	Bureauonderzoek
	Uitvoerder:	Gemeente Koksijde Zeelaan 303, 8670 Koksijde
	Begin- en einddatum van uitvoering:	22 februari-2 april 2020
	Bewaarplaats archief:	Gemeente Koksijde Zeelaan 303, 8670 Koksijde
Locatie	Provincie:	West-Vlaanderen
	Gemeente:	Koksijde
	Deelgemeente:	Oostduinkerke
	Adres:	Albert I laan
	Site (of toponiem)	Spreeuwenberg Groenendijk
	Bounding Box (Lambertcoördinaten):	Cfr. figuur 1
Topografische kaart	Plan:	Cfr. figuur 2
Kadaster	Het plangebied valt onder Koksijde 5 ^e afdeling / Oostduinkerke 1 ^e afdeling, sectie A, ventweg Albert – I-Laan (openbaar domein) en perceel nr. 1087	
	Plan:	Cfr. figuur 3
Grootte projectgebied:	Totale oppervlakte kad. percelen:	5500 m ²
	Oppervlakte projectgebied:	5500 m ²
	Oppervlakte bodemingreep:	4400 m ²
Opdrachtgever:	Gemeentebestuur Koksijde Zeelaan 303, 8670 Koksijde	
Aard van de werken:	Omgevingswerken	
Vermoedelijke aanvang van de werken:	November 2020	

Figuur 1: Het plangebied op de kadastrale kaart¹.

¹ <http://www.ngi.be/topomapviewer/public?lang=nl&>

Figuur 2: Plangebied op de kadastrale kaart.²

Figuur 3: Plangebied op de topografische kaart.³

² <http://www.ngi.be/topomapviewer/public?lang=nl&>

³ http://www.geoloket.be/gwserver/services/Kadaster/AGS_CadGIS2018

1.2 Wettelijke kader

De gemeente Koksijde wenst omgevingswerken uit te voeren rond de ventweg langs de Albert I-laan (N34) tussen de tramhalte Oostduinkerke-Groenendijk-Bad en de Kinderlaan. De totale oppervlakte van het projectgebied alsook de oppervlakte van de bodemingreep is 4400 m².

In het kader van het Onroerendergoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerendergoedbesluit (besluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014), is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. Vandaar de beslissing van de opdrachtgever om eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken vóór de uitvoering van de geplande werken. Dit kan door het behoud in situ, als de waarden in de plannen kunnen worden ingepast, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar worden vernietigd. Dit onderzoek is een analyse van de mogelijkheden om aanwezige archeologische sites of ensembles in situ te behouden en, indien dit niet kan, aanbevelingen te doen voor verder archeologisch onderzoek.

Deze archeologienota bestaat uit een verslag van het vooronderzoek en een overzicht van de voorgestelde maatregelen en is opgesteld conform de Code van Goede Praktijk voor archeologisch onderzoek.

Wanneer de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en de ingreep minstens 1000 m², en de percelen volledig buiten een archeologische zone vallen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, is volgens het Onroerendergoeddecreet⁴ een archeologienota vereist.

De oppervlakte van het projectgebied zelf bedraagt 4400 m². Het gebied valt buiten een archeologische zone en komt niet voor op de kaart met geen archeologische waarden (GGA, gebieden waar geen archeologie te verwachten valt). De geplande ingrepen bedragen 4400 m². Er moet bijgevolg een archeologienota bij de aanvraag voor de omgevingsvergunning worden gevoegd.

1.3 Onderzoekskader

1.3.1 Vraagstelling en randvoorwaarden

Doel van dit bureauonderzoek is om na te gaan wat het archeologisch potentieel is van het plangebied op basis van historische, gepubliceerde archeologische en landschappelijke bronnen. Op deze manier wordt nagegaan of verdere maatregelen i.k.v. archeologisch (voor)onderzoek nodig zijn en welke technieken/methodes hiervoor moeten worden toegepast.

Deze archeologienota heeft een beperkte samenstelling conform de Code van Goede Praktijk 4.0 (§ 12.5.3.3 Archeologienota met beperkte samenstelling) en vertrekt vanuit de volgende vragen:

- Wat zijn de geplande werken met ingreep in de bodem?
- Welke impact hebben de geplande werken op de bodem en het eventuele archeologisch erfgoed?
- Biedt het plangebied in relatie tot de geplande werken een potentieel op kennisvermeerdering?
- Wat is het kader waarin het kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?

Deze archeologienota beperkt zich tot een bureauonderzoek. Het projectgebied en de geplande werken voldoen aan doorslaggevende aspecten om te kiezen voor een archeologienota met beperkte samenstelling (zie 2.3.1). Verdergezet terreinonderzoek met of zonder ingreep in de bodem zijn bijgevolg niet aan de orde.

Het bureauonderzoek beperkt zich tot gepubliceerde of toegankelijke bronnen.

1.3.2 Ruimtelijke situering

Het plangebied bevindt zich op het grondgebied Koksijde, deelgemeente Oostduinkerke, in het gehucht Groenendijk. Het plangebied wordt in het noorden ingesloten door de Albert I-laan, in het zuiden door de Spreeuwenberg en in het oosten door de Kinderlaan. Het projectgebied omvat de ventweg van de Albert I-laan (N34) tussen de tramhalte Oostduinkerke-Groenendijk-Bad en de Kinderlaan, ter hoogte van Albert I-laan 192-196. Ook het noordelijk deel van de Generaal Notermanlaan, tussen de Spreeuwberg en de Albert I-laan en het kadastraal perceel Koksijde, Afdeling 5, sectie A, perceelnummer 1087, behoren tot het projectgebied.

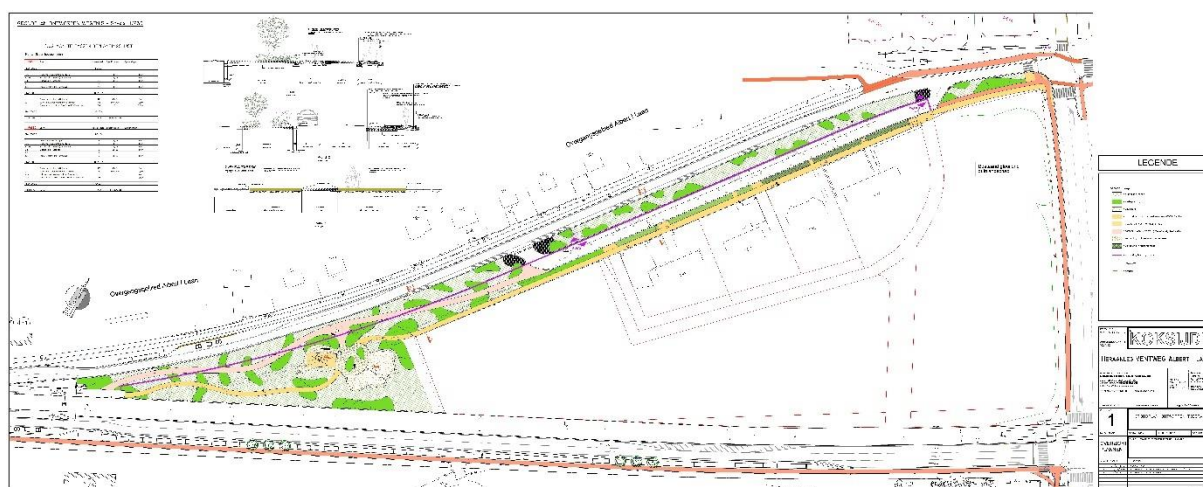
⁴ Afdeling 4 Onderafdeling 1 Artikel 5.4.1. paragraaf 3° van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.

1.3.3 Geplande werken en beschrijving van de ingreep

De geplande werken omvatten omgevingswerken rond de ventweg langs de Albert I-laan (N34) te Oostduinkerke. In een eerste fase (totale oppervlakte: 2400 m²) worden de oude trambedding en de fundering uitgebroken tot ongeveer 1 m diep. De opdrachtgever van deze werken is vervoersmaatschappij De Lijn. Deze werken liggen buiten het bereik van deze archeologienota. In een tweede fase (totale oppervlakte: 4500 m²), onderwerp van voorliggende nota, wordt het bestaande wegdek uitgebroken en zullen in plaats daarvan parkeerplaatsen, een voetpad, een fietspad, een wandelpad, een speelzone en groenzone worden aangelegd. De plannen voor deze omgevingswerken werden gerealiseerd door Studiebureau Cnockaert.⁵ De hierna genoemde beschrijvingen zijn hiervan afgeleid.

De ventweg, ter hoogte van de residentiële bebouwing, wordt niet opgebroken. Er worden wel zones voor langsparkeren en een voetpad voorzien. De kasseien van de bestaande parkeerplaatsen worden uitgebroken en vervangen door grasbetontegels (25x25x10 cm). De voortuintjes van de huisnummers 192 en 194 worden ingenomen voor een voetpad. Het voetpad wordt aangelegd in betonstraatstenen (22x22x8 cm). Voor de parkeerplaatsen en het voetpad moet rekening worden gehouden met een verstoring van de bodem tot 45 cm diep (= ca. 7,75 m TAW). In de richting van de tramhalte Oostduinkerke-Groenendijk-Bad wordt het in onbruik geraakte deel van de ventweg wel opgebroken. Ook hier bestaat de weg uit beton en zijn er parkeerstroken in kasseien. Het voetpad zal hier overgaan in een nieuw aan te leggen wandelpad in betonstraatstenen. Er komt ook een half-verhard, roodkleurig fietspad in natuursteengranulaat dat net als het wandelpad uitkomt op het tramperron. Hiervoor moet rekening worden gehouden met een bodemverstoring tot 30 cm diep (= ca. 7,44 m TAW). De groene zones bestaan uit speelgazon, vakbeplanting en nieuwe bomen. Halfweg het fiets- en wandelpad wordt er een speelzone ingericht met een petanqueveld en een terrein met speeltuigen. Het petanqueveld en het terrein met speeltuigen zullen verbonden worden d.m.v. verharding in uitgewassen beton. Dit komt neer op een verstoring van de bodem tot 40 cm diep (= ca. 7,34 m TAW). De zone voor de petanquebanen wordt aangelegd in halfverharding, in natuursteengranulaat. De zone voor de speeltuigen wordt aangelegd in duinenzand. Er worden ook enkele zitbanken en fietsrekken voorzien. Het deel van de Generaal Notermanlaan (asfalt), tussen de Spreeuwberg en de Albert I-laan, dat niet meer gebruikt wordt, wordt eveneens opgebroken. Naast de tramsporen sluit een draadafsluiting de groenzone af.

De verharding in uitgewassen beton zal afwateren naar de omliggende groenzones. De andere verhardingen zijn waterdoorlatend. Er moet bijgevolg geen RWA-stelsel worden aangelegd.

Figuur 4: Ontwerpplan van de omgevingswerken (cfr. bijlage 1).⁶

1.4 Archeologisch potentieel

1.4.1 Methodiek

⁵ Bureau Cnockaert, 'Dossier KS0173. Heraanleg Ventweg Albert I-laan: Omgevingswerken. Beschrijvende nota'

⁶ Bureau Cnockaert, 'Projectnummer KS0173. Heraanleg Ventweg Albert I-laan. Grondplan ontworpen toestand. Plan 1. Datum van ontwerp 12.09.2019'

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van beschikbare en toegankelijke bronnen.

Binnen het opzet van deze archeologienota met beperkte samenstelling wordt enkel ingegaan op de historische bronnen en het archeologisch kader (zie CGP 4.0 § 12.5.3.3). Een confrontatie van deze elementen met de toekomstige werken wijst immers uit dat met aantoonbare zekerheid de toekomstige werken geen verstoringen zullen veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed en dat verder onderzoek in het kader van de toekomstige werken met aantoonbare zekerheid niet tot nuttige kenniswinst zal leiden.

Het doel van het bureauonderzoek is te komen tot een archeologische verwachting voor het projectgebied. Deze verwachting wordt opgemaakt op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen. Voor deze archeologienota werden volgende kaarten gebruikt:

- Kadastrale kaart
- Topografische kaarten
- Tertiair geologische kaart
- Quartair geologische kaart
- Bodemkaart
- Bodemgebruikskaart
- Potentiële bodemerosiekaart
- Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen
- Luchtfoto's
- CAI-kaart
- Massekaart
- Ferrariskaart
- Vandermaelenkaart
- Poppkaart
- Atlas der Buurtwegen
- Kaart primitief kadaster
- Plan directeur uit WOI

Tijdens het bureauonderzoek werden geen externe specialisten bevestigd en er werd geen wetenschappelijke begeleiding ingewonnen door derden.

1.4.2 Archeologisch potentieel

Het projectgebied bestaat grotendeels uit de betonnen ventweg van de Albert I-laan met parkeerstroken in kasseien en het noordelijk deel van de Generaal Notermanlaan in asfalt.

Voor Koksijde-deelgemeente Oostduinkerke werden 79 meldingen gevonden in de CAI.⁷ Binnen het projectgebied werden nooit archeologische onderzoeken of vondstmeldingen gedaan. Het projectgebied maakt geen deel uit van een vastgestelde archeologische zone of een beschermd monument. Het projectgebied ligt niet in een zone waar geen archeologie te verwachten valt.

2 Assessmentrapport

2.1 Doorslaggevende aspecten voor beperkte samenstelling

Een archeologienota met beperkte samenstelling is verantwoord indien de confrontatie tussen de geplande werken en één of meerdere doorslaggevende aspecten uit de beschrijving van de landschappelijke ligging van het onderzochte gebied, de historische beschrijving of de bespreking van het onderzochte gebied in zijn archeologisch kader aantoont dat:

1. Er met hoge waarschijnlijkheid **geen archeologisch erfgoed aanwezig** is op het onderzochte terrein, of;
2. Er **geen impact** is; de werken zullen met hoge waarschijnlijkheid geen verstoring veroorzaken aan het eventueel aanwezige archeologische erfgoed, of;
3. Er met hoge waarschijnlijkheid **geen kenniswinst** is bij verder archeologisch onderzoek.

Punten 1, 2 en 3 zijn van toepassing voor deze archeologienota.

⁷ Centrale Archeologische Inventaris, geraadpleegd op 30-03-2020

2.2 Argument 1: geen archeologisch erfgoed aanwezig

Voor Koksijde-deelgemeente Oostduinkerke werden 79 meldingen gevonden in de CAI.⁸ Binnen het projectgebied werden nooit archeologische onderzoeken of vondstmeldingen gedaan.

In 2013 werd er archeologisch vooronderzoek uitgevoerd aan de Witte Oase (CAI ID 164767) tussen de Pylyserlaan en de Koksijdesteenweg te Oostduinkerke. Dit leverde enkele interessante landschappelijke inzichten: een getijdenlandschap in relatie met een belangrijke getijdengeul en wisselwerking met afdekkende duinzanden. De getijdengeul was in de middeleeuwen een belangrijke transportweg, maar verdween sinds de 16de eeuw geleidelijk aan uit het landschap. Een organische laag in de top van de geulopvulling bevond zich tussen 4,33 en 4,52 m TAW.⁹ Dichter bij zee bieden het archeologisch onderzoek op de site van het politiekantoor (Ter Duinenlaan, Koksijde) en de site van de Duinenabdij enkele referenties: de archeologische lagen van de middeleeuwse warande (een kunstmatige opgeworpen heuvel) waren tot ca. 8,30 m TAW hoog bewaard gebleven, de voet van deze site bevond zich op 6,80 m TAW, wat doorgaans gelijk staat met het referentieniveau voor het middeleeuwse looppniveau op de abdijsite (gemiddeld tussen 7,15 en 7,55 m TAW); een laat-Merovingische nederzetting en een begraafplaats bevonden zich op ca. 4 tot 4,5 m TAW.¹⁰ In Nieuwpoort-Bad (doorgaans op 10-12 m TAW gelegen) zijn gedurende de laatste 10 jaar diverse diepe bouwputten geweest van 5 m of meer, zonder dat daarbij archeologische lagen zijn gevonden.¹¹ De geplande omgevingswerken aan de ventweg worden tot maximaal 7,34 m TAW diep gegraven. Op basis van de huidige inzichten worden geen laatmiddeleeuwse lagen verwacht. Als die aanwezig zouden zijn, worden ze op grotere diepte verwacht: ca. 4 m TAW. Eventuele archeologische lagen zullen dus niet geraakt worden.

Volgens historische kaarten uit de 18de- en 19de eeuw (Masse, Ferraris, Vandermaelen, Popp, Atlas der Buurtwegen en het primitief kadaster) is het plangebied gelegen in de duinen en was er geen bewoning en waren er geen wegen. De aanleg van de oude Keunekalseide, nu Albert I-laan, wordt op 30 november 1910 aanbesteed.¹²

Voor de **Eerste Wereldoorlog** baseren we ons op twee kaarten uit het bewaararchief van het Koninklijk Legermuseum te Brussel: een Plan Directeur voor de sector Oost-Dunkerke (dd. 20.01.1918)¹³ en één voor de sector Veurne (dd. 05.09.2018)¹⁴. Deze werkkaarten voor de Belgische officieren werden vervaardigd op basis van informatie bekomen door piloten en grondwaarnemers. Ze werden ook geregeld aangepast.¹⁵ De kaarten laten ons zien dat het projectgebied vlak achter het front lag. Figuur 5 geeft aan dat er een smalspoor liep aansluitend ten zuiden van de Albert I-laan. Dat smalspoor sloot aan op de tramlijn ter hoogte van Nieuwpoort-Bad en maakte een verbinding met Oostduinkerke-Bad. Het tramtraject verliep van Nieuwpoort-Bad, via de Kinderlaan tot Groenendijk (Monobloc), en van daaruit naar Oostduinkerke-Dorp. Figuur 7 toont een schema van de in 1896 goedgekeurde tramlijn en beeld van de trambedding tijdens de oorlogsjaren 14-18.¹⁶ Het smalspoor dat tijdens 14-18 werd aangelegd moet zich op de noordoostelijke grens van voorliggend projectgebied gesitueerd hebben. Ten noorden van het projectgebied was een piste of pad die vanaf het smalspoor in zuidoostelijke richting vertrok. Op een tweede plan (figuur 6), enkele maanden jonger, zijn geen structuren weergegeven in de omgeving van het projectgebied.

Pas lang na de Eerste Wereldoorlog, in 1927, werd het spoor voor de stoomtram doorgetrokken ter hoogte van Groenendijk-Bad, dwars doorheen de duinen tot in Oostduinkerke-Bad. Figuur 8 toont de Koninklijke Baan of de huidige Albert I-laan ter hoogte van Groenendijk-Bad in 1929. De weg bestaat uit kasseien, net zoals in Nieuwpoort-Bad (figuur 7 rechts). Het dubbele tramspoor bevond zich ten noorden van de weg.¹⁷ Bij de heraanleg van de Albert I-laan in 1934-35 werd de steenweg opgebroken. Er volgen aarde- en nivelleringswerken, funderingswerken en een bestrating met kasseien. De nieuwe weg met een breedte van 25 m wordt afgewerkt in cementbeton.¹⁸ Er is een middenberm voor het dubbele tramspoor.¹⁹ De aanleg van de sporen en de nieuwe, brede Albert I-laan gaan gepaard met een verstoring tot ca. 0,45 m. Het geoloket Koksijde toont de ligging van DWA-riolering langs de ventweg, in het voetpad, meer bepaald langs de huizen (Albert I-laan 196, 192 en 190). Deze DWA-leiding loopt gravitair met inspectieputten tot 50 cm diep (diepste punt 7,7 m TAW). Bij de aanleg van de tramsporen, de nieuwe Albert I-laan en de DWA-riolering langs de ventweg werden de smalsporen uit WOI hoogstwaarschijnlijk vernietigd.

⁸ Centrale Archeologische Inventaris, geraadpleegd op 30-03-2020

⁹ Demey 2013, 13

¹⁰ Dewilde et al 2019, 7-11, 18, 159-160

¹¹ Waarnemingen A. Lehouck sinds 2003.

¹² Bijmens en Dalle 1984, 39

¹³ Kaart VTM.B_10.107 uit het bewaararchief van het Koninklijk Legermuseum te Brussel

¹⁴ Kaart VTM.B_20.89 uit het bewaararchief van het Koninklijk Legermuseum te Brussel

¹⁵ Lehouck e.a. 2014, 93

¹⁶ Van Craeynest 1985, 45

¹⁷ Van Craeynest 1985, 110

¹⁸ G.A.K. (865.I Oostduinkerke Aanleg Albert I-laan 1934-35)

¹⁹ Van Craeynest 1985, 104

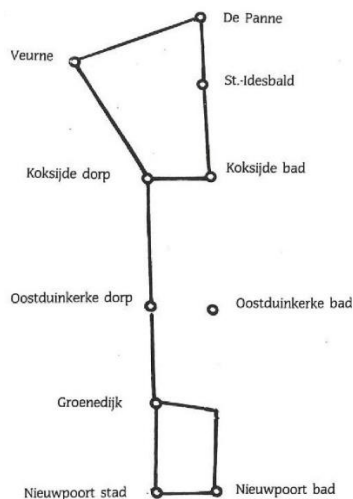
Figuur 5: Detail van het Plan Directeur²⁰ van Oost-Dunkerke (20.01.1918) met aanduiding van het projectgebied. Aansluitend ten zuiden van de Albert I-laan lag een smalspoor, die Nieuwpoort-Bad met Oostduinkerke-Bad verbond. Dit spoor bevond zich vermoedelijk op de noordelijke grens van het projectgebied. Ten noorden van het projectgebied verliep een piste of pad in zuidoostelijke richting.

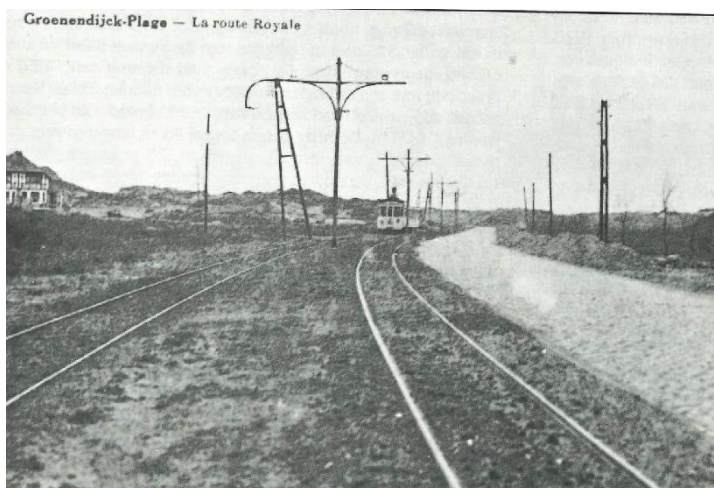
Figuur 6: Detail van het Plan Directeur²¹ van Veurne (05.09.1918) met aanduiding van het projectgebied. Er zijn geen structuren weergegeven. Ten zuidwesten van het plangebied zien we wel een smalspoor met aftakking.

²⁰ Kaart VTM.B_10.107 uit het bewaararchief van het Koninklijk Legermuseum te Brussel

²¹ Kaart VTM.B_20.89 uit het bewaararchief van het Koninklijk Legermuseum te Brussel

Figuur 7: Links: schema van de in 1896 goedgekeurde tramlijn Nieuwpoort-Bad-Groenedijk, met aansluiting naar Oostduinkerke-Dorp en Koksijde-Dorp.²² Er loopt geen rechtstreekse tramlijn tussen Nieuwpoort-Bad en Oostduinkerke-Bad ter hoogte van het projectgebied. Rechts: spoorwegbedding van de tramlijn tijdens WOI ter hoogte van de Sint-Bernarduskerk te Nieuwpoort-Bad (privécollectie).

Figuur 8: De Koninklijke Baan of de huidige Albert I-laan in 1929 ter hoogte van Groenedijk-Bad. De weg bestaat uit kasseien. Het dubbele tramspoor ligt ten noorden van de weg.²³

Tijdens de **Tweede Wereldoorlog** werden aan de Belgische kust militaire steunpunten opgericht die het continent moesten beschermen tegen mogelijke geallieerde aanvallen. Al deze stellingen samen, maakten deel uit van de Atlantikwall die zich uitstrekte van de Frans-Spaanse grens tot de Nederlandse Waddeneilanden. Ook in Oostduinkerke werden talrijke verdedigingswerken gebouwd. Ten noorden van het projectgebied lag het Stützpunkt Von Der Tann, beter gekend onder de naam Heeresküstenbatterie (H.K.B.) Groenedijk Plage. Deze batterij werd op het einde van 1942 gebouwd.²⁴ Ten noordwesten van het projectgebied - in de Zeebermduinen tussen het strand en de Albert I-laan, net ten westen van het Koningin Elisabethinstituut - bevond zich het Wiederstandsnest Waldersee. In tegenstelling tot het Stützpunkt Von Der Tann, is deze site vrij integraal bewaard.²⁵ De geïdentificeerde verdedigingswerken zijn typische infanteriewerken waaronder loopgraven, geschutstellingen, mitrailleur- en observatieposten, stellingen voor antitankgeschut, bunkers en accommodatie voor de manschappen. Deze relictten situeren zich zowel boven- als ondergronds.²⁶ In oktober 2018 werden bij

²² Van Craeynest 1985, 45

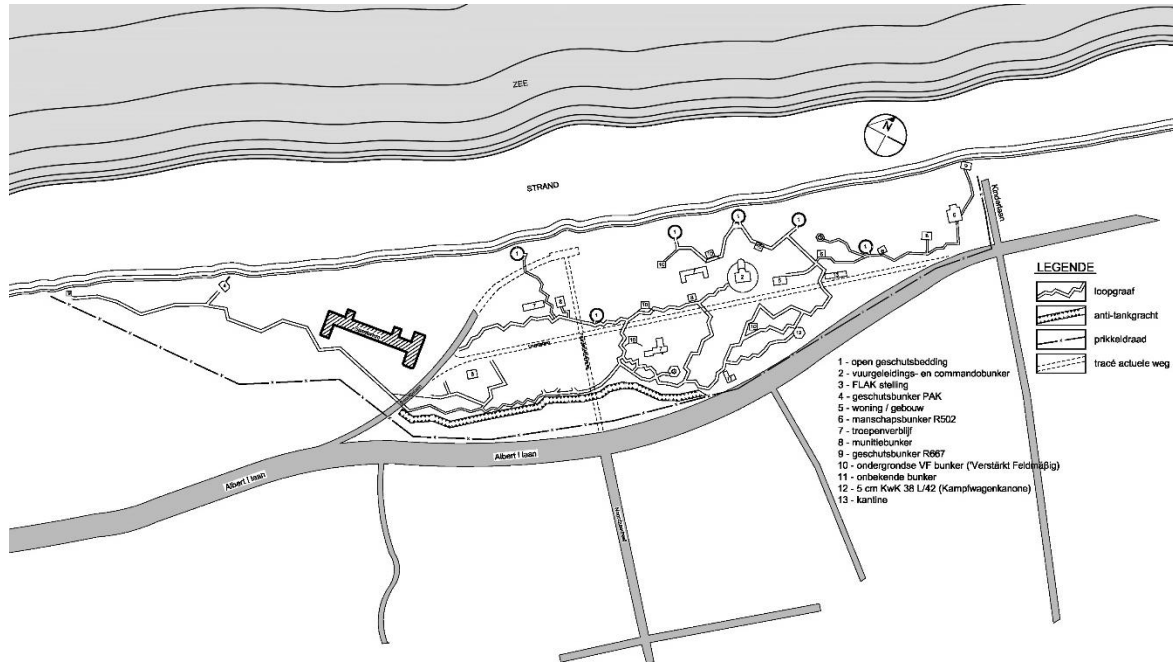
²³ Van Craeynest 1985, 110

²⁴ Dezutter 2006, 4-5

²⁵ Jacobs 2007, 11

²⁶ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/307742>

wegeniswerken aan de Paardenvissersweg, dit is ten westen van het projectgebied, sporen van een anti-tankmuur of loopgraven uit de Tweede Wereldoorlog aangetroffen (zie figuren 10-11).²⁷ Op de website van de National Collection of Aerial Photography vonden we geen luchtfoto's uit WOII die betrekking hebben op het plangebied. Alle verdedigingswerken in de buurt in kaart gebracht (figuur 9). Daaruit blijkt dat de sites buiten het projectgebied vallen. Structuren uit WOII worden binnen het projectgebied niet verwacht, gezien de Albert I-laan in zijn huidige vorm in 1934-35 is aangelegd.

Figuur 9: Plan van Groenendijk Plage met situering van de verdedigingswerken uit de Tweede Wereldoorlog (bron: K. Jacobs, ongepubliceerd).²⁸

Figuur 10-11: Foto's van de anti-tankmuur of loopgraven uit WOII aangetroffen bij wegeniswerken in 2018 aan de Paardenvissersweg.

2.3 Argument 2: verstoring van het terrein

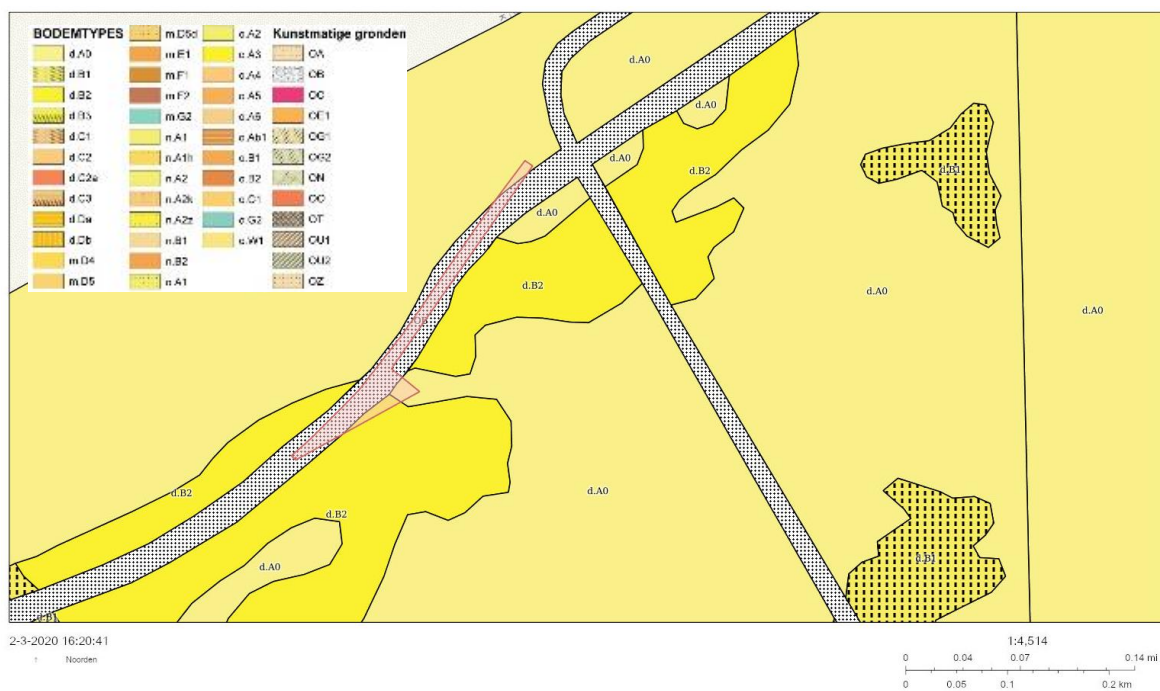
Op de bodemkaart van Vlaanderen²⁹ is het plangebied grotendeels gekarteerd als antropogene gronden (OB). Een klein gedeelte van het projectgebied is gekarteerd als droge, al dan niet gefixeerde duinen (d.A0) en middelmatig, vochtige diingronden (d.B2).³⁰

²⁷ Brief melding en afronding onderzoek van archeologische toevalsvondsten door het agentschap Onroerend Erfgoed

²⁸ Jacobs 2019, in publicatie.

²⁹ <http://www.dov.vlaanderen.be/> bodemkaart

³⁰ www.geopunt.be/ kaarten en plaatsen/Natuur en milieu/Bodem/ Bodemkaart: bodemtypes

Zoals reeds vermeld is dateert de Keunekalseide, nu Albert I-laan, uit 1910.³² De trambedding is pas aangelegd in 1926.³³ De Albert I-laan werd in 1934-35 heraangelegd. De weg werd 25 m breed met een trambedding met 2 sporen in het midden. De vroegere steenweg met de stoep, berm en toegangsverhardingen werden uitgebroken. Er volgden aarde-, nivellerings- en funderingswerken. De fundering werd uitgewerkt in een kasseibestrating. Het wegdek werd aangebracht in cementbeton. Er werden ook sterfputten voorzien die werden aangesloten op de toezichtschouwen van de publieke riolering. Op de bermen werden fietspaden (1 m breed) gecreëerd in cementbeton.³⁴ Ter hoogte van de rijweg betekent dit een vermoedelijke verstorning van de bodem tot ca. 0,45 m. Op de topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw, gemaakt tussen 1950 en 1970³⁵, toont de ongewijzigde toestand dat terug gaat op de heraanleg van de Albert I-laan in 1934-35. Ook de Generaal Notermanlaan is aangeduid.

Hoogstwaarschijnlijk gaat de bestaande betonnen ventweg met de aansluitende parkeerstroken in kasseien terug op de werken uit 1934-35. Die flankeerde de tramweg die enkele jaren eerder was aangelegd. Voorbij de afslag naar de Albert I-laan lopen de ventweg en de parkeerstroken door tot aan de tramhalte, ook al zijn ze in onbruik sinds de ontduubeling van de Albert I-laan met de aanleg van de Spreeuwberg en de trambedding ten zuiden van het projectgebied. Dit is te zien op de luchtfoto van 1971. Ook het noordelijk gedeelte van de Generaal Notermanlaan is sindsdien in onbruik want de straat werd doorsneden door de trambedding en de Spreeuwberg.^{36 37} De Generaal Notermanlaan is nog steeds zichtbaar en is aangelegd in asfalt (ca. 0,45 m diep). Een orthofoto uit 2018 toont de huidige situatie van het plangebied. De figuren 16-18 tonen de huidige situatie ter hoogte van het plangebied.

Het geoloket Koksijde toont de ligging van DWA-riolering langs de ventweg, in het voetpad, meer bepaald langs de huizen (Albert I-laan 196, 192 en 190). Deze DWA-leiding loopt gravitair met inspectieputten tot 50 cm diep (diepste punt 7,7 m TAW).

³¹ <http://www.dov.vlaanderen.be/> bodemkaart

³² Bijmans en Dalle 1984, 39

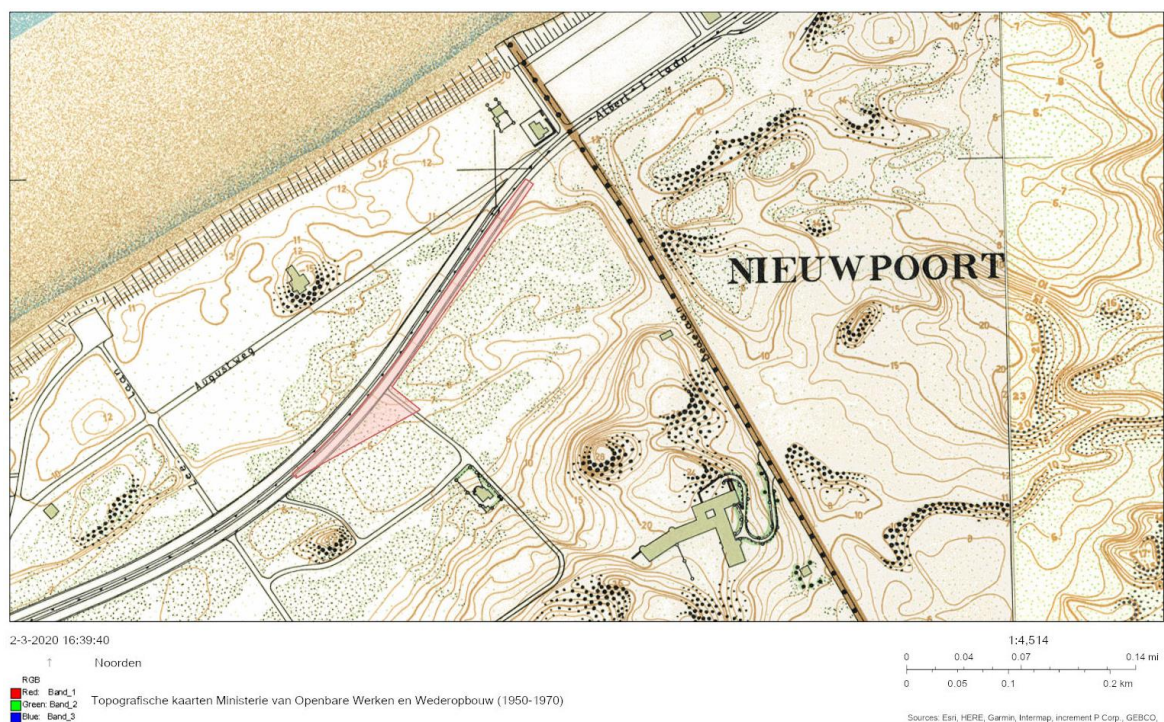
³³ Van Craeynest 1985, 102

³⁴ G.A.K. (doosnr. 865.I Oostduinkerke Aanleg Albert I-laan 1934-35)

³⁵ www.geopunt.be / historische kaarten / Topografische kaarten van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw 1950-1970

³⁶ G.A.K. (doosnr. 573.200: 506.120 Verkoop perceel wegbedding Patrijzenweg)

³⁷ G.A.K. (doosnr. 570.000: 506.140 Ruiling gronden "Groenendijk" 1970-1974)

Figuur 13: Plangebied op de Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit 1950-1970.³⁸

Figuur 14: Plangebied op een orthofoto uit 1971.³⁹

³⁸ [www.geopunt.be/historische-kaarten/ Topografische kaarten van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit 1950-1970](http://www.geopunt.be/historische-kaarten/Topografische-kaarten-van-het-Ministerie-van-Openbare-Werken-en-Wederopbouw-uit-1950-1970)

³⁹ [www.geopunt.be/basiskaart, luchtfoto en adres/luchtfoto's](http://www.geopunt.be/basiskaart,luchtfoto-en-adres/luchtfoto's)

Figuur 15: Plangebied op een orthofoto uit 2018.⁴⁰

Figuur 16: Huidige situatie met zicht op de ventweg in de richting van Nieuwpoort-Bad. Rechts de afslag naar de Albert I-laan.

⁴⁰ www.geopunt.be /basiskaart, luchtfoto en adres/luchtfoto's

Figuur 17: Huidige situatie met zicht op de ventweg in de richting van de tramhalte of Oostduinkerke-Bad. Dit deel van de ventweg is in onbruik.

Figuur 18: Huidige situatie met zicht op het deel van de Generaal Noermanlaan dat in onbruik is.

2.4 Synthese

- Wat zijn de geplande werken met ingreep op de bodem?

De gemeente Koksijde plant omgevingswerken aan de ventweg van de Albert I-laan (N34) te Oostduinkerke. Langs de ventweg worden de zones voor langsparkeren (kasseien) uitgebroken en vervangen door grasbetontegels. De voortuintjes van de huisnummers 192 en 194 worden ingenomen voor een voetpad in betonstraatstenen. Voor beide ingrepen betekent dit een verstoring van de bodem tot 45 cm diep (= ca. 7,75 m TAW). In de richting van de tramhalte Oostduinkerke-Groenendijk-Bad worden het in onbruik geraakte deel van de betonnen ventweg en de kasseien parkeerstroken opgebroken. Het nieuwe voetpad zal hier overgaan in een nieuw wandelpad in betonstraatstenen. Er komt ook een half-verhard, roodkleurig fietspad in natuursteengranulaat dat net als het wandelpad uitkomt op het tramperron. Hiervoor moet rekening worden gehouden met een bodemverstoring tot 30

cm diep (= 7,44 m TAW). Halfweg het fiets- en wandelpad wordt er een speelzone ingericht met een petanqueveld en een terrein met speeltuigen. Het petanqueveld en de speeltuin zullen verbonden worden d.m.v. verharding in uitgewassen beton. Dit komt neer op een verstoring van de bodem tot 40 cm diep (= 7,34 m TAW). De zone voor de petanquebanen wordt aangelegd in halfverharding, in natuursteengranulaat. De zone voor de speeltuigen wordt aangelegd in duinenzand. Het deel van de Generaal Notermanlaan (asfalt), tussen de Spreeuwberg en de Albert I-laan, dat niet meer gebruikt wordt, wordt eveneens opgebroken.

De werken gaan gepaard met bodemingrepen tussen 30 en 45 cm diepte. Hierdoor blijft de impact op de bodem eerder beperkt.

- Welke impact hebben de geplande werken op de bodem en eventueel archeologisch erfgoed?

Weinig tot geen. De werken gaan gepaard met bodemingrepen tussen 30 en 45 cm.

Op de bodemkaart van Vlaanderen is het plangebied grotendeels gekarteerd als antropogene gronden (OB). Middeleeuwse lagen kunnen eventueel op grotere (ca. 4 m TAW) diepte bewaard zijn, maar hoger verwachten we ze niet. Volgens de historische kaarten uit de 18de-19de eeuw is het plangebied gelegen in de duinen en was er geen bewoning en waren er geen wegen. De Keunekalseide (huidige Albert I-laan) werd aangelegd in 1910 in kasseien. Tijdens WOI liep er een smalspoor aansluitend ten zuiden van de Albert I-laan. Dit spoor bevond zich vermoedelijk op de noordelijke grens van het projectgebied. Ten noorden van het projectgebied was een piste of pad dat in zuidoostelijke richting verliep. Hoogstwaarschijnlijk zijn deze WOI-relicten bij de aanleg van de trambedding in 1927, de heraanleg van de Albert I-laan in 1934-35 (bodemingreep tot ca. 0,45) en de aanleg van een DWA-riolering (diepste punt 7,7 m TAW of 0,5 m) vernietigd.

Het projectgebied valt ook buiten de zones met verdedigingswerken van H.K.B. Groenendijk Plage en W.N. Waldersee uit de Tweede Wereldoorlog.

- Biedt het projectgebied in relatie tot de geplande werken een potentieel op kennisvermeerdering?

Neen. De impact van de werken op het eventueel aanwezig archeologisch erfgoed is klein tot onbestaande (zie hierboven). Het projectgebied in relatie tot de geplande werken biedt bijgevolg geen potentieel op kennisvermeerdering.

- Wat is het kader waarin dit kennispotentieel kan of moet geëxploiteerd worden?

De archeologienota op basis van bureauonderzoek wordt beschouwd als volledig. De bestaande historische, gepubliceerde archeologische en landschappelijke bronnen leverden voldoende informatie om aan te tonen dat er geen potentieel tot kennisvermeerdering is. Verder archeologisch onderzoek lijkt kosten-baten niet aangewezen. Het is bijgevolg niet nodig om een kader voor de exploitatie van het archeologisch potentieel op te stellen.

2.5 Samenvatting

De gemeente Koksijde wenst omgevingswerken uit te voeren rond de ventweg langs de Albert I-laan (N34). Het plangebied wordt in het noorden ingesloten door de Albert I-laan, in het zuiden door de Spreeuwenberg en in het oosten door de Kinderlaan. Het projectgebied omvat de ventweg van de Albert I-laan (N34) tussen de tramhalte Oostduinkerke-Groenendijk-Bad en de Kinderlaan, ter hoogte van Albert I-laan 192- 196. Ook het noordelijk deel van de Generaal Notermanlaan, tussen de Spreeuwberg en de Albert I-laan, en het kadastraal perceel Koksijde, Afdeling 5, sectie A, perceelnummer 1087, behoren tot het projectgebied. De totale oppervlakte van het projectgebied (> 3000 m²) alsook de oppervlakte van de bodemingreep (> 1000 m²) is 4400 m². De opmaak van een archeologienota is bijgevolg verplicht.

Er zijn voldoende argumenten voorhanden om het archeologisch vooronderzoek te beperken tot een archeologienota met beperkte samenstelling op basis van het bureauonderzoek. Het uitgevoerde bureauonderzoek had vooral tot doel het beperkte potentieel op kennisvermeerdering aan te tonen op basis van de landschappelijke, archeologische en historisch-cartografische bronnen: Op de bodemkaart van Vlaanderen is het plangebied grotendeels gekarteerd als antropogene gronden (OB). De werken gaan gepaard met bodemingrepen tussen 30 en 45 cm (maximaal tot 7,34 m TAW diep).

Middeleeuwse lagen op die dieptes worden niet verwacht. Die worden eventueel wel op grotere diepte verwacht, maar deze zullen niet worden geraakt.

Er bevond zich ook een smalspoor uit WOI. Die liep aansluitend op de toenmalige Albert I-laan, die in 1910 was aangelegd. De ligging van dit spoor valt vermoedelijk samen met de noordelijke grens van het projectgebied. Ten noorden van het projectgebied was er een piste of pad dat in zuidoostelijke richting vertrok. Hoogstwaarschijnlijk zijn deze WOI-relicten vernietigd bij de aanleg van de trambedding in 1927, de heraanleg van de Albert I-laan in 1934-35 (tot ca. 0,45 m diep) en de aanleg van een DWA-riolering (diepste punt 7,7 m TAW). En net buiten het projectgebied situeren zich de met verdedigingswerken van H.K.B. Groenendijk Plage

en W.N. Waldersee uit de Tweede Wereldoorlog. Gezien de Albert I-laan er al lag, worden WOII-relicten er bijgevolg ook niet verwacht

De globale impact van de werken op eventueel archeologisch erfgoed en bijgevolg de kans op archeologische kennisvermeerdering zijn bijgevolg zo goed als uitgesloten. Verder archeologisch onderzoek is bijgevolg niet aangewezen.

3 Bibliografie

- AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2020: [online], <http://www.geopunt.be> (geraadpleegd februari-maart 2020).
- BIJNENS, B., DALLE, G. (1984) *Het Wulpen, Oostduinkerke en Koksijde van toen*, Brugge.
- CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS 2020: *CAI Databank* [online], (geraadpleegd op 30.03.2020).
- DEMEY, D. (2013) Archeologisch vooronderzoek Witte Oase (Oostduinkerke), in *Ruben Willaert Rapporten*, 33, Sijsele.
- DEWILDE, M., ANNAERT, R., VAN DE VIJVER, K., ERVYNCK, A., BOUDIN, M., COOREMANS, B., DEFORCE, K., HANECA, K., LEHOUCQ, A., LENTACKER, A., WYFFELS, F. (2019) Een Merovingische nederzetting en grafveld aan de Vlaamse kust. Een toevalsvondst aan de Ter Duinenlaan te Koksijde. Eindverslag, in *Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed*, 117, Brussel.
- DEZUTTER, H. (2006) *Widerstandsnest Waldersee. Een betekenisvol stuk geschiedenis of een hoop waardeloze stenen?*, Koksijde.
- DOV VLAANDEREN 2020: *Databank Ondergrond Vlaanderen, bodemkaarten, geologische kaarten* [online], <https://dov.vlaanderen.be> (geraadpleegd in februari-maart 2020).
- JACOBS, K. (2007) *De Tweede Wereldoorlog aan de Belgische Kust. Steunpunt Tilsit en stoorzender Breslau II te Oostduinkerke. Inventarisatie, beschrijving en opdracht*, Melsbroek.
- LEHOUCQ, A., VAN ACKER J., STOCKELYNCK, S., e.a. (2014) *Koksijde Golf ter Hille, van abdijhoeve tot golf*, Koksijde.
- VAN CRAEYNST, R. (1985) *De tram maakte de kust. Geschiedenis van de kusttramlijnen 1885-1985*, Oostende.

4 Bijlagen

Bijlage 1: Ontwerpplan van de omgevingswerken aan de ventweg aan de Albert I-laan te Oostduinkerke.⁴¹

5 Lijst van figuren

Figuur 1: Het plangebied op de kadastrale kaart.

Figuur 2: Plangebied op de kadastrale kaart.

Figuur 3: Plangebied op de topografische kaart.

Figuur 4: Ontwerpplan van de omgevingswerken (cfr. bijlage 1).

Figuur 5: Detail van het Plan Directeur van Oost-Dunkerke (20.01.1918) met aanduiding van het projectgebied. Aansluitend ten zuiden van de Albert I-laan lag een smalspoor, die Oostduinkerke-Bad met Nieuwpoort-Bad verbond. Dit spoor valt samen met de noordelijke grens van het projectgebied. In het noorden van het projectgebied vertrekt er een piste of pad vanaf het smalspoor in zuidoostelijke richting.

Figuur 6: Detail van het Plan Directeur van Veurne (05.09.1918) met aanduiding van het projectgebied. Er zijn geen structuren weergegeven. Ten zuidwesten van het plangebied zien we wel een smalspoor met aftakking.

Figuur 7: Schema van de in 1896 goedgekeurde tramlijn Nieuwpoort-Bad-Groenendijk, met aansluiting naar Oostduinkerke-Dorp en Koksijde-Dorp. Er loopt geen rechtstreekse tramlijn tussen Nieuwpoort-Bad en Oostduinkerke-Bad ter hoogte van het projectgebied.

Figuur 8: De Koninklijke Baan of de huidige Albert I-laan in 1929 ter hoogte van Groenendijk-Bad. De weg bestaat uit kasseien. Het dubbele tramspoor ligt ten noorden van de weg.

Figuur 9: Plan van Groenendijk Plage met situering van de verdedigingswerken uit de Tweede Wereldoorlog (bron: K. Jacobs, ongepubliceerd).

Figuur 10-11: Foto's van de anti-tankmuur of loopgraven uit WOII aangetroffen bij wegeniswerken in 2018

⁴¹ Bureau Cnockaert, 'Projectnummer KS0173. Heraanleg Ventweg Albert I-laan. Grondplan ontworpen toestand. Plan 1. Datum van ontwerp 12.09.2019'

aan de Paardenvissersweg.

Figuur 12: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen.

Figuur 13: Plangebied op de Topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw uit 1950-1970.

Figuur 14: Plangebied op een orthofoto uit 1971.

Figuur 15: Plangebied op een orthofoto uit 2018.

Figuur 16: Huidige situatie met zicht op de ventweg in de richting van Nieuwpoort-Bad. Rechts de afslag naar de Albert I-laan.

Figuur 17: Huidige situatie met zicht op de ventweg in de richting van de tramhalte of Oostduinkerke-Bad.

Dit deel van de ventweg is in onbruik.

Figuur 18: Huidige situatie met zicht op het deel van de Generaal Noermanlaan dat in onbruik is.